

1	Inleiding	7
1.1	Een steen in de vijver	7
1.2	Belastingen: waarom ook weer?	9
2	Staat, maatschappij, recht en belastingen	11
2.1	Inleiding	11
2.1.1	Legitimiteit	12
2.1.2	Vertrouwen	14
2.2	Machiavelli en Smith	16
2.2.1	Machiavelli: vertrouwen en legitimiteit	17
2.2.1.1	Inleiding	17
2.2.1.2	Vertrouwen, legitimiteit en belastingen	18
2.2.1.3	Legitimiteit, vertrouwen en recht	19
2.2.2	Smith: vertrouwen en legitimiteit	20
2.2.2.1	Inleiding	20
2.2.2.2	Vier-stadia model van maatschappij	21
2.2.2.3	Wederkerig vertrouwen overheid-burgers	23
2.2.2.4	Belastingen corrigeren markt	24
2.3	Spinoza: perspectief van de burgers	25
2.3.1	Staat is afhankelijk van burgers	25
2.3.2	Responsiviteit bevordert legitimiteit van het recht	26
2.4	Sloterdijk: afpakken, of geven ten behoeve van de samenleving?	27
2.4.1	Wederkerigheid tussen staat en burgers	27
2.4.2	Fiscale burgerrechten	29
2.4.3	Van plundering tot filantropie	30
2.4.4	Het burgerperspectief	31
2.4.5	Rijken: draag bij!	32
2.4.6	Rijk dankzij staat en maatschappij	34
2.5	Tussenconclusie	35
3	Belastingwetgever	37
3.1	Inleiding	37
3.2	De moderne rechtsstaat	37
3.3	Vertrouwen, legitimiteit en de wet	39
3.3.1	Vertrouwen in de wet	39
3.3.2	Legitimiteit van de belastingwet	40
3.4	Smiths vier belastingbeginselen	42
3.5	Functies van de belastingen	45
3.6	Voorbeeld van fiscaal beleid	47
3.7	Belastingen als beleidsinstrument	49
3.8	Meer voorwaarden	51
3.9	Beperkte effectiviteit	52
3.10	Meer en minder vrijheid	55
3.11	Ook milieu, cultuur en... sport	57
3.12	Wisselvalligheid troef	59
3.13	Rechtszekerheid en betrouwbaarheid	61
3.14	Parlement en legitimiteit	65
3.15	Rechtszekerheid	66
3.16	Privileges doen afbreuk aan legitimiteit en vertrouwen	69
3.17	Totstandkoming van wetgeving	71
3.17.1	Wetgevingsvoorbereiding	71
3.17.2	Drie fasen	73
3.17.3	Fiscale wetgevingsvoorbereiding	74
3.18	Zomaar een fiscaal privilege	78
3.18.1	Privilege ten koste van belastingmoraal	78
3.18.2	Van privilege tot superprivilege	80
3.18.3	De prijs van zelfgenoegzaamheid	82
3.18.4	Herstel van vertrouwen en legitimiteit	83
3.18.5	De koninklijke weg	86

3.19	Tussenconclusie	88
4	Belastingdienst	89
4.1	Inleiding	89
4.2	Bevordering van zekerheid en gelijkheid	89
4.3	'Beleidsregels: vertrouwen en legitimiteit	91
4.4	Informatie en communicatietechnologie	93
4.5	Asymmetrie en vertrouwen	96
4.5.1	Asymmetrie en afhankelijkheid	96
4.5.2	Bereidheid tot betalen en vertrouwen	97
4.5.3	Vertrouwen op gedrag	99
4.6	Horizontaal toezicht	100
4.6.1	Inleiding	100
4.6.2	Juridische legitimiteit	102
4.6.3	Handhaving, vertrouwen en legitimiteit	104
4.7	Legitieme macht en vertrouwen	106
4.8	Procedurale rechtvaardigheid	108
4.9	Tussenconclusie	110
5	Uitleiding	111